

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ

Н А К А З

N 127 від 03.05.99
м.Київ

vd990503 vn127

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
30 грудня 1999 р.
за N 922/4215

Про затвердження Положення про психологічну
службу системи освіти України

(Із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН
N 439 (z0570-01) від 07.06.2001)

На виконання статей 21, 22 Закону України "Про освіту"
(1060-12), з метою організації діяльності психологічної служби
та соціально-педагогічного патронажу у системі освіти
Н А К А З У Ю:

1. Затвердити Положення про психологічну службу системи
освіти України (додається).

2. Міністерству освіти Автономної Республіки Крим,
управлінням освіти обласних, Київської і Севастопольської міських
державних адміністрацій - забезпечувати управління діяльністю
обласних, районних (міських) центрів практичної психології і
соціальної роботи (постійно).

3. Українському науково-методичному центру практичної
психології і соціальної роботи (Цушко І.І.) - здійснювати
науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби
системи освіти, забезпечувати дотримання державних вимог до змісту
її діяльності, форм і методів роботи практичних психологів і
соціальних педагогів (постійно).

4. Вважати Положення про психологічну службу в системі освіти
України, затверджене наказом Міністерства освіти України від
01.07.93 N 230 (z0101-93) і зареєстроване в Міністерстві юстиції
України 26.07.93 за N 101, таким, що втратило чинність.

5. Контроль за виконанням даного наказу покласти на Першого
заступника міністра Андрущенка В.П.

Міністр

В.О.Зайчук

Затверджено
Наказ Міністерства
освіти України
03.05.99 N 127

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
30 грудня 1999 р.
за N 922/4215

Положення про психологічну
службу системи освіти України

1. Загальні положення

1.1. Психологічна служба (далі - служба) в структурі освіти є
складовою частиною державної системи охорони фізичного і
психічного здоров'я молодих громадян України і діє з метою
виявлення і створення оптимальних соціально-психологічних умов для
розвитку особистості.

1.2. Служба забезпечує своєчасне і систематичне вивчення
психофізичного розвитку дитини, мотивів її поведінки і діяльності
з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, статевих та

інших індивідуальних особливостей, створення умов для саморозвитку та самовиховання, сприяє виконанню освітніх і виховних завдань навчальних закладів.

1.3. Психологічна служба у своїй діяльності керується Конституцією України (254к/96-вр), Декларацією прав людини (995_015), Конвенцією про права дитини (995_021), Законами України "Про освіту" (1060-12), "Про загальну середню освіту" (651-14), чинним законодавством України та цим Положенням. (Пункт 1.3 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 439 (z0570-01) від 07.06.2001)

1.4. Діяльність служби в системі освіти України забезпечується практичними психологами (соціальними педагогами), які мають вищу спеціальну освіту. За своїм статусом працівники служби належать до педагогічних працівників і, відповідно до чинного законодавства, користуються всіма правами і гарантіями, передбаченими для них.

1.5. Психологічна служба тісно співпрацює з органами охорони здоров'я, соціального захисту, сім'ї й молоді, внутрішніх справ, іншими зацікавленими відомствами, а також - із громадськими і благодійними організаціями.

1.6. Це Положення регламентує загальну структуру та функції психологічної служби в системі освіти України в цілому і є основою для діяльності наявної мережі служби управлінь та відділів освіти державних адміністрацій.

1.7. Посади практичних психологів (соціальних педагогів) уводяться в штати дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти за умови наявності спеціалістів з фаховою освітою в межах коштів, передбачених єдиним кошторисом витрат, згідно з Типовими штатними нормативами закладів та установ освіти. (Пункт 1.7 в редакції Наказу МОН N 439 (z0570-01) від 07.06.2001)

2. Основні завдання

2.1. Завдання психологічної служби системи освіти України полягають:

у сприянні повноцінному особистісному й інтелектуальному розвитку дітей на кожному віковому етапі, у створенні умов для формування у них мотивації до самовиховання і саморозвитку;

у забезпеченні індивідуального підходу до кожної дитини на основі її психолого-педагогічного вивчення;

у профілактиці і корекції відхилень в інтелектуальному і особистісному розвитку дитини.

2.2. Основними видами діяльності психологічної служби є:

діагностика - психологічне обстеження дітей і підлітків, їхніх груп та колективів, моніторинг змісту і умов індивідуального розвитку дітей та учнівської молоді, визначення причин, що ускладнюють їх розвиток та навчання;

корекція - здійснення психолого-медико-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психофізичному та індивідуальному розвитку і поведінці, схильності до залежностей та правопорушень, подолання різних форм девіантної поведінки, формування соціально корисної життєвої перспективи;

реабілітація - надання психолого-педагогічної допомоги дітям, підліткам, молоді, які перебувають у кризовій ситуації (постраждали від соціальних, техногенних, природних катастроф, перенесли тяжкі хвороби, стреси, переселення, зазнали насильства тощо), з метою адаптації до умов навчання і життєдіяльності;

профілактика - своєчасне попередження відхилень у психофізичному розвитку та становленні особистості, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям у навчально-виховному процесі тощо;

прогностика - розробка, апробація і застосування моделей поведінки групи та особистості у різних умовах, проектування змісту і напрямків індивідуального розвитку дитини та складання на цій основі життєвих планів, визначення тенденцій розвитку груп, міжгрупових взаємин та освітньої ситуації у регіоні.

2.3. Психологічна служба системи освіти України функціонує на трьох рівнях:

науковому, на якому вивчає закономірності психічного розвитку і формування особистості дитини з метою розробки методів і методик професійного застосування психологічних знань в умовах сучасної школи;

прикладному, на якому здійснює соціально-психологічне забезпечення процесу навчання і виховання, включаючи розробку навчальних програм, підручників, професійну підготовку і підвищення кваліфікації фахівців;

практичному, на якому забезпечує безпосередню роботу психологів, соціальних педагогів у навчальних закладах.

2.4. Діяльність психологічної служби включає такі головні напрямки:

консультативно-методична допомога всім учасникам навчально-виховного процесу з питань навчання та виховання дітей і підлітків, допомога органам державного управління у плануванні освітньої діяльності;

просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури в навчальних закладах та сім'ї;

превентивне виховання (через засоби масової інформації, в ході вивчення шкільних предметів в рамках навчальних програм або як окремий предмет), метою якого є формування в учнів орієнтації на здоровий спосіб життя та захист психічного здоров'я, профілактика алкоголізму, наркоманії, СНІДу і злочинності серед неповнолітніх.

3. Структура та управління психологічною службою

3.1. Психологічна служба в системі освіти України складається з трьох основних ланок:

Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи;

обласних, районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи або методистів методичних кабінетів районних (міських) відділів освіти, які відповідають за психологічну службу; (Абзац третій пункту 3.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 439 (z0570-01) від 07.06.2001)

практичних психологів, соціальних педагогів, які працюють у навчальних закладах.

3.2. Науково-методичне керівництво психологічною службою системи освіти здійснює Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, який створюється Міністерством освіти України та АПН України і діє на підставі Статуту.

3.3. Обласні центри практичної психології і соціальної роботи створюються Міністерством освіти Автономної Республіки Крим, управліннями освіти обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій і методично підпорядковуються Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи.

Центри можуть функціонувати як структурні підрозділи закладів післядипломної освіти або як юридичні особи. (Абзац другий пункту 3.3 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 439 (z0570-01) від 07.06.2001)

3.4. Районні (міські) центри практичної психології і соціальної роботи створюються районними (міськими) відділами освіти і методично підпорядковуються обласним центрам.

Центри можуть функціонувати як структурні підрозділи методичних кабінетів або як юридичні особи.

3.5. Районні і міські центри створюються при наявності у навчальних закладах освіти району (міста) від 20 тис. і більше дітей віком до 18 років.

Якщо чисельність дітей, які відвідують дошкільні заклади або навчаються в загальноосвітніх та інших навчальних закладах системи загальної середньої освіти району (міста), менша, то у відповідному методичному кабінеті вводиться посада методиста, який відповідає за психологічну службу. (Абзац другий пункту 3.5 в редакції Наказу МОН N 439 (z0570-01) від 07.06.2001)

Відділи освіти таких районів на паритетних засадах можуть створювати міжрайонні центри практичної психології і соціальної

роботи.

3.6. Атестація практичних психологів (соціальних педагогів) проводиться атестаційними комісіями, що створюються при районних (міських) центрах та методичних кабінетах, для встановлення (підтвердження) їх кваліфікаційних категорій згідно з Положенням про атестацію педагогічних працівників, затвердженим наказом Міністерства освіти України від 20.08.93 N 310 (з0176-93) і зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 02.12.93 за N 176.

3.7. Обласним, районним (міським) центрам в установленому порядку затверджується штатний розпис згідно з нормативами чисельності практичних психологів (соціальних педагогів).

3.8. Обласні, районні (міські) центри здійснюють свою діяльність відповідно до Положення або Статуту, якщо вони є юридичними особами.

4. Зміст діяльності

4.1. Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи є головною організацією психологічної служби системи освіти України. Він здійснює організаційні, координаційні та науково-методичні функції у галузі практичної психології і соціальної роботи.

До числа його повноважень належить:

науково-методичне забезпечення психологічної служби системи освіти;

участь в експертизі діяльності, ліцензуванні державних і недержавних навчальних закладів та підрозділів психологічної служби системи освіти;

здійснення психометричного нагляду, забезпечення діяльності психометричної комісії, організація соціально-психологічної експертизи методів, методик, новацій у галузі освіти;

дотримання державних вимог до змісту діяльності психологічної служби, координація науково-прикладних досліджень та методичних розробок.

4.2. Центри практичної психології і соціальної роботи (методисти) є основними організаційно-методичними структурами психологічної служби освіти в області, районі (місті). Вони здійснюють організаційні, координувальні та навчально-методичні функції у галузі практичної психології і соціальної роботи. (Абзац перший пункту 4.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 439 (з0570-01) від 07.06.2001)

Обласні, районні (міські) центри (методисти):

забезпечують діяльність психологічної служби освіти регіону згідно з державними вимогами;

надають методичну, інформаційну підтримку практичним психологам, соціальним педагогам;

беруть участь в організації підвищення кваліфікації спеціалістів служби, їх атестації та професійному зростанні, кадровому забезпеченні служби, сертифікації фахівців;

організують діяльність методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів;

координують науково-дослідні, практичні дослідження за пріоритетними напрямками діяльності психологічної служби;

беруть участь в оцінці, прогнозуванні та формуванні освітньої політики в регіоні;

впроваджують досягнення психологічної науки та передового досвіду.

(Абзац другий пункту 4.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 439 (з0570-01) від 07.06.2001)

Центри практичної психології і соціальної роботи (методисти) організують діяльність "Телефонів довіри", кабінетів корекції кризових станів, психологічних (сімейних) консультацій, профільних консультпунктів, реабілітаційних центрів залежно від соціально-психологічних потреб регіону. (Абзац третій пункту 4.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 439 (з0570-01) від 07.06.2001)

4.3. Практичний психолог навчального закладу:

бере участь у здійсненні освітньої, виховної роботи, спрямованої на забезпечення всебічного особистісного розвитку

дітей і учнівської молоді, збереження їх повноцінного психічного здоров'я;

проводить психолого-педагогічну діагностику готовності дитини до навчання в період її переходу з однієї вікової групи до іншої, допомагає у виборі навчального закладу згідно з рівнем психічного розвитку дитини;

розробляє та впроваджує розвивальні, корекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням індивідуальних, статевих, вікових особливостей різних категорій дітей;

сприяє вибору підлітками професій з урахуванням їх ціннісних орієнтацій, здібностей, життєвих планів і можливостей, готує учнів до свідомого життя;

здійснює превентивне виховання, профілактику злочинності, алкоголізму і наркоманії, інших uzалежнень і шкідливих звичок серед підлітків;

проводить психологічну експертизу і психолого-педагогічну корекцію девіантної поведінки неповнолітніх;

формує психологічну культуру вихованців, учнів, педагогів, батьків, консультує з питань психології, її практичного використання в організації навчально-виховного процесу.

4.4. Посада практичного психолога вводиться в дошкільних закладах (у т.ч. компенсувального типу), усіх типах загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів згідно з нормативами. (Пункт 4.4 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 439 (z0570-01) від 07.06.2001)

4.5. Соціальний педагог навчального закладу:

здійснює посередництво між освітніми установами, сім'єю, трудовими колективами, громадськістю, організовує їх взаємодію з метою створення умов для всебічного розвитку дітей і підлітків;

сприяє участі вихованців у науковій, технічній, художній творчості, спортивній, суспільно-корисній діяльності, виявленню задатків, обдарувань, розкриттю здібностей, талантів, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію учнівської молоді;

залучає до культурно-освітньої, профілактично-виховної, спортивно-оздоровчої, творчої роботи різні установи, громадські організації, творчі спілки, окремих громадян;

впливає на подолання особистісних, міжособистісних, внутрішньосімейних конфліктів, надає потрібну консультативну психолого-педагогічну допомогу дітям і підліткам, групам соціальному ризику, дітей, які потребують піклування тощо.

4.6. Соціальний педагог зараховується у загальноосвітні школи, школи-інтернати для дітей, які потребують соціальної допомоги, школи (ПТУ) соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання, професійно-технічні навчальні заклади згідно з нормативами. Соціальні педагоги зараховуються у ці навчальні заклади за вакантних посад практичних психологів. (Пункт 4.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 439 (z0570-01) від 07.06.2001)

4.7. Працівник психологічної служби повинен:

керуватися Етичним кодексом психолога;

дотримуватися педагогічної етики, поважати гідність дитини, захищати її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства;

будувати свою діяльність на основі доброзичливості, довіри у тісному співробітництві з усіма учасниками педагогічного процесу;

пропагувати здоровий спосіб життя, підвищувати рівень психологічних знань педагогічних працівників і батьків;

зберігати професійну таємницю, не поширювати відомостей, отриманих у процесі діагностики або корекційної роботи, якщо це може завдати шкоди дитині чи її оточенню;

постійно підвищувати свій професійний рівень, запобігати випадкам здійснення психодіагностичної, розвивально-корекційної, консультативно-методичної роботи особами, які не мають відповідної фахової підготовки або права на таку діяльність;

знати програмно-методичні матеріали і документи щодо обсягу, рівня знань, розвитку дітей, вимоги державних стандартів до забезпечення навчально-виховного процесу, основні напрямки і

перспективи розвитку освіти, психолого-педагогічної науки.

4.8. Тривалість робочого тижня практичного психолога (соціального педагога) - 40 годин. Із них 20 год. відводиться для роботи у навчальному закладі (індивідуальна і групова психодіагностика, консультування учнів, учителів, батьків, корекційно-розвивальна робота тощо) і 20 год. - на підготовку до проведення соціально-психологічних заходів (занять, тренінгів, ділових ігор), обробку результатів досліджень, оформлення висновків тощо.

5. Фінансування діяльності

5.1. Фінансування діяльності Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи здійснюється Міністерством освіти України та Академією педагогічних наук України згідно з установчим договором.

5.2. Фінансування діяльності обласних центрів здійснюється Міністерством освіти Автономної республіки Крим, управліннями освіти обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій.

5.3. Фінансування діяльності районних (міських) центрів практичної психології і соціальної роботи (методистів) здійснюється районними (міськими) відділами освіти. (Пункт 5.3 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 439 (z0570-01) від 07.06.2001)

5.4. Оплата праці практичних психологів (соціальних педагогів), працівників центрів, методистів здійснюється згідно з чинним законодавством. (Пункт 5.4 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 439 (z0570-01) від 07.06.2001)

5.5. Працівникам психологічної служби закладів освіти виділяється окреме приміщення для проведення діагностичної, консультативної, розвивальної і корекційної роботи.

Директор Українського НМЦ
практичної психології і
соціальної роботи

І.І.Цушко

Додаток
до пункту 1.7. Положення про
психологічну службу системи
освіти України

Нормативи чисельності практичних психологів (соціальних педагогів) загальноосвітніх шкіл I - III ступеня

Місто		Село	
Чисельність учнів	Норматив чисельності	Чисельність учнів	Норматив чисельності
понад 600	0,5	понад 300	0,5
800	0,75	400	0,75
1000	1,0	500 і більше	1,0
1200	1,25		
1400	1,5		
1600	1,75		
1800 і більше	2,0		

Нормативи чисельності практичних психологів дошкільних навчальних закладів

Місто			Село		
Чисельність різновікових груп	Норматив чисельності		Чисельність різновікових груп	Норматив чисельності	
Понад 8	0,5		Понад 4	0,5	
10	0,75		6	0,75	
12	1,0		8	1,0	

Чисельність практичних психологів (соціальних педагогів) дошкільних закладів компенсувального типу, спеціальних загальноосвітніх шкіл та шкіл-інтернатів для дітей, які потребують корекції фізичного або розумового розвитку, шкіл (ПТУ) соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання, загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей, які потребують соціальної допомоги, - 1 ставка на навчальний заклад.

Ставка заробітної плати практичних психологів в спеціальних загальноосвітніх школах і школах-інтернатах для дітей, які потребують корекції фізичного або розумового розвитку, виплачується за 20 годин педагогічної роботи на тиждень.

Нормативи чисельності практичних психологів (соціальних педагогів) професійно-технічних училищ

Місто, село		
Чисельність учнів	Норматив чисельності	
Понад 400	0,5	
500	0,75	
600 і більше	1,0	

Нормативи чисельності працівників центрів практичної психології і соціальної роботи

Область		Район, місто	
Чисельність дітей і учнів н/закладів	Норматив чисельності	Чисельність дітей і учнів н/закладів	Норматив чисельності
до 200 тис.	1	до 20 тис.	1
200-300 тис.	2	20-25 тис.	2
більше 300 тис.	3	більше 25 тис.	3

Директор Українського НМЦ
практичної психології і
соціальної роботи

І.І.Цушко